

Ett hälsosamt arbetsliv

Samverkan för att förebygga

www.healthy-workplaces.eu

Kampanjguide

Chefers ledarskap och arbetstagares delaktighet i arbetsmiljöfrågor

Innehållsförteckning

Inledning	4
Problemets omfattning	5
Varför EU driver den här kampanjen	7
Samverkan för att förebygga	9
Vad innebär förebyggande arbete i praktiken?	10
Ledningens roll	12
Vad innebär ledarskap i praktiken?	13
Varför det är så viktigt med arbetstagarmedverkan	15
Att uppmuntra arbetstagarmedverkan	15
Vad innebär arbetstagarmedverkan i praktiken?	17
Om kampanjen Ett hälsosamt arbetsliv	19
Hur kampanjen fungerar	19
Vem kan delta?	19
Hur du kan delta	20
Vårt nuvarande nätverk av partner	21
Vårt arbete med tidigare kampanjer och deras resultat	22
Resurser	24
Kontaktuppgifter	26

Inledning

Det är lätt att glömma att ett hälsosamt och säkert arbetsliv är bra för företagen, för de anställda och för samhället i stort när man måste fokusera på leveransdatum eller produktionsmål. Vid sådana tillfällen är det viktigare än någonsin att vara medveten om riskerna på arbetsplatsen i stället för att behandla arbetsmiljöfrågorna som "byråkratiskt krångel".

Den här broschyren är en guide till **kampanjen för ett hälsosamt arbetsliv 2012–2013 "Samverkan för att förebygga"** som organiserats av Europeiska arbetsmiljöbyrån (EU-Osha) för att hjälpa dig, ditt företag, anställda, arbetstagarrepresentanter och hela försörjningskedjan att utvärdera och minska riskerna på arbetsplatsen. Även om ledningen och de organisationer de leder har huvudansvaret för arbetsmiljön, uppnås alltid de bästa resultaten om alla berörda parter samarbetar.

Enligt Eurostat dör varje år över 5 500 personer i EU på grund av olyckor på arbetsplatsen (⁽¹⁾). Dessutom beräknar Internationella arbetsorganisationen att ytterligare 159 000 dör (⁽²⁾) på grund av arbetssjukdomar. Många av dessa liv hade kunnat räddas om riskerna hade föregripits och om förnuftiga säkerhetsåtgärder hade införts och följts noggrant. Man säger ofta att **"det är bättre att förebygga än att bota"** och det gäller i högsta grad när man ska främja en säker och hälsosam arbetsmiljö. Av den anledningen fokuserar kampanjen Ett hälsosamt arbetsliv framför allt på riskförebyggande.

Kampanjen Ett hälsosamt arbetsliv 2012–2013 är decentraliserad och utformad för att hjälpa nationella myndigheter, företag, organisationer, ledare, arbetstagare och deras företrädare samt andra berörda parter att samarbeta för att skapa ett sundare och säkrare arbetsliv.

Kampanjen fokuserar på

- riskförebyggande,
- riskhantering,
- att uppmuntra den högsta ledningen att aktivt engagera sig i riskminskning,
- att uppmuntra arbetstagare, deras företrädare och andra berörda parter att samarbeta med ledningen för att minska riskerna.

*Det är bättre att förebygga
än att bota.*

Av central betydelse för kampanjen är en uppsättning rapporter, praktiska vägledningar, flygblad, affischer och dvd-skivor som ska främja kampanjens målsättning. Vi kommer dessutom att stödja Europeiska arbetsmiljöveckan tillsammans med våra partner och nationella kontaktpunkter samt hjälpa till att organisera utbildningsseminarier, konferenser och utställningar. Europeiska arbetsmiljöbyrån har dessutom skapat en interaktiv webbplats som ger detaljerad praktisk hjälp och vägledning.

Detta kampanjdokument innehåller mycket statistik som belyser de problem som kräver uppmärksamhet och var det är bäst att rikta in insatserna. Man bör emellertid också komma ihåg att sådan statistik alltför ofta döljer en mänsklig tragedi.

Problemets omfattning

Var 210:e sekund (3,5 minuter) dör en person i EU som följd av en arbetsrelaterad olycka eller sjukdom. Under 2007, det senaste år för vilket det finns jämförbar statistik från EU-27, drabbades 6,9 miljoner personer av en eller flera arbetsplatsolyckor ⁽¹⁾. Dessutom lider miljontals arbetstagare i hela Europa av arbetsrelaterad ohälsa.

Olyckor är dyrt för arbetstagarna och deras familjer, deras arbetsgivare och för samhället i stort. Enligt den undersökning av arbetslivet som gjordes 2007 ⁽⁴⁾ resulterade 73 procent av arbetsplatsolyckorna i minst en dags sjukfrånvaro och 22 procent i minst en månads sjukfrånvaro. Med sådana siffror får sjukdomar och arbetsrelaterade hälsoproblem direkt effekt på den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen i Europa. Minst 450 miljoner arbetsdagar går förlorade varje år ⁽⁵⁾. Uppskattningarna varierar, men den här typen av olyckor och ohälsa kostar EU:s ekonomi minst 490 miljarder euro per år ⁽⁶⁾.

Forskningen visar att de flesta arbetsplatsrelaterade olyckor och sjukdomar kan förebyggas och dessbättre har framstegen på området varit snabba. Mellan 1999 och 2007 förbättrades säkerheten på arbetsplatser dramatiskt när antalet dödsolyckor minskade från 5 275 till 3 782 ⁽⁷⁾ i EU-15. Säkerheten på arbetsplatser förbättrades ännu snabbare när det gäller olyckor utan dödlig utgång. Antalet sådana olyckor minskade med mer än 900 000 ⁽⁸⁾.

Men trots dessa goda nyheter kan vi se en klar ökning av antalet arbetsrelaterade sjukdomar, som ofta har lång inkubationstid.

(1), (3), (4) och (7) *Health and safety at work in Europe (1999–2007) – A statistical portrait*, Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg, 2010, 97 s.

(2) Internationella arbetsorganisationen 2005: siffran är en uppskattning för EU-27.

(<http://www.ilo.org/public/english/region/eurpro/moscow/areas/safety/docs/worldcongressreporteng.pdf>)

(3) Om man lägger ihop 83 miljoner arbetsdagar som förlorats genom olyckor och 367 miljoner dagar som förlorats genom ohälsa, *Health and safety at work in Europe (1999–2007) – A statistical portrait*, Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg, 2010, 97 s.

(4) Om man antar att 4 procent av BNP går förlorad på grund av dåliga arbetsförhållanden.

(<http://osha.europa.eu/en/press/articles/Present-new-and-emerging-risks-IOHA>).

(5) Eurostat "Accidents at Work (ESAW) – until 2007". (http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=hsw_aw_nnasx&lang=en)

Fallstudie

Olympiska spelen i Storbritannien – ledarskap inom arbetsmiljö

Olympic Delivery Authority (ODA) heter den organisation som har ansvaret för att uppföra den olympiska byn med tillhörande arenor för de olympiska och paraolympiska spelen i London 2012. Den olympiska byn byggs på över 200 hektar kraftigt förorenad mark i östra London. Cirka 40 000 personer har arbetat med byn och när arbetet var som intensivast var det över 13 000 personer på platsen. Det var ett enormt projekt. Om det hade missköts hade det kunnat resultera i ett oacceptabelt stort antal dödsfall och allvarliga skador.

Av mer än 70 miljoner arbetstimmar förekom det 25 perioder på en miljon arbetstimmar utan en enda rapporterad olycka, fyra perioder på två miljoner timmar och en på tre miljoner timmar.

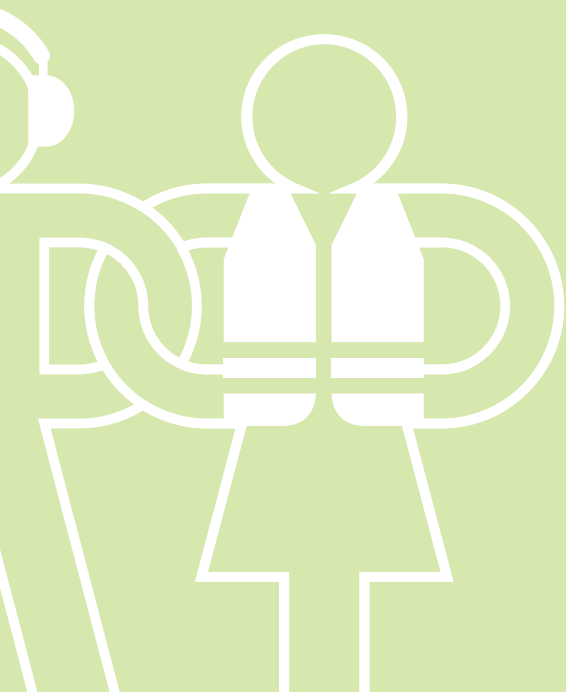
Enligt ODA beror detta avundsvärda resultat på ett mycket starkt ledarskap som fokuserade på att få bort alla olyckor från projektet. Myndigheten uppgav att den hade åtagit sig följande gentemot de anställda:

- Hantera riskerna för deras hälsa och säkerhet.
- Tillhandahålla säkra arbetsplatser och arbetssystem.
- Tillhandahålla information, utbildning, träning och tillsyn.
- Aktivt samarbeta med anställda, partner och leverantörer kring dessa arrangemang.

Det fanns tydliga kommunikationskanaler i hela ledningskedjan. Projektets VD och ordförande meddelade i ett gemensamt uttalande att de skulle "rapportera resultaten vad gäller hälsa, säkerhet och miljö till ODA:s styrelse med jämna mellanrum och vid en eventuell anmälningspliktig olycka".

Styrelsens kommitté för säkerhet, hälsa och miljö granskade dessutom byggprogrammets resultat och ledningsformer och kom överens om att "vid behov" granska och se över arbetsrutinerna. Alla anställda och leverantörer informerades om sådana förändringar för att maximera säkerhet och hälsa för alla som arbetade med spelen.

Programmets säkerhetsresultat förbättrades gradvis tack vare de initiativ som togs och arbetstagarnas engagemang.

Varför EU driver den här kampanjen

Att främja säkerhet och hälsa har alltid varit en av drivkrafterna för den europeiska integrationen, av olika etiska, sociala och ekonomiska skäl. För det första är det av etiska skäl uppenbart att främjandet av säkerhet och hälsa bör vara en prioriterad fråga för alla styrande eller förvaltande organ. För det andra är harmoniserade standarder, inklusive dem för produkt- och processsäkerhet, en av grundstenarna för EU:s inre marknad. Sådana harmoniserade standarder hjälper företagen att fungera friktionsfritt i hela EU. För det tredje: att främja säkerhet och hälsa förbättrar inte bara skyddet för arbetstagarna, utan bidrar även till effektivare verksamheter.

EU:s nuvarande strategi bygger också på grundläggande principer om förebyggande, som beskrivs mer utförligt i rådets direktiv 89/391/EEG av den 12 juni 1989, "ramdirektivet". Enligt artikel 6 i ramedirektivet är arbetsgivaren skyldig att vidta åtgärder till skydd för arbetstagarnas säkerhet och hälsa med utgångspunkt i allmänna principer för förebyggande arbete. Detta kräver helt klart ledarskap från den högsta ledningens sida. I ramedirektivet understryks också vikten av arbetstagarmedverkan när man vidtar sådana åtgärder, något som på senare tid också har erkänts som en grundläggande rättighet i artikel 27 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

Det finns uppenbart inte bara ett praktiskt behov av EU-åtgärder utan dessutom ett tvingande lagstadgat krav.

"Med rätt ledarskap kan du nå fantastiska säkerhetsresultat."

LAWRENCE WATERMAN,
SÄKERHETSANSVARIG, ODA

Fördelarna med en god arbetsmiljö

Insatser för att förbättra arbetsmiljön medför möjligheter att effektivisera verksamheten, förutom att de stärker skyddet för arbetstagarna. Dessa möjligheter har analyserats i den färskaste studien Europeisk företagsundersökning om nya och framväxande risker (Esener) ⁽⁹⁾.

Exempel på fördelar:

- Lägre kostnader och minskade risker – arbetstagarnas frånvaro – och omsättningsfrekvens är lägre, olyckorna är färre och hotet om rättsliga åtgärder mindre.
- Bättre rykte bland leverantörer och partner.
- Bättre anseende vad gäller företagets sociala ansvar bland investerare, kunder och samhället i stort.
- Ökad produktivitet – arbetstagarna är friskare, nöjdare och mer motiverade.

⁽⁹⁾ EU-OSHA – Europeiska arbetsmiljöbyrån, *Worker representation and consultation on health and safety – Analysis of the findings of the European Survey of Enterprises on New and Emerging Risks*, 2012.

Samverkan för att förebygga

Förebyggande arbete är en hörnsten i EU:s strategi för att hantera risker. I praktiken innebär det att man analyserar arbetsprocesser för att identifiera kort- och långfristiga risker och sedan vidtar åtgärder för att undanröja eller minska dem. Enkelt uttryckt handlar förebyggande om att hantera arbetsrelaterade risker i syfte att minska antalet arbetsrelaterade olyckor och arbetssjukdomar för att i slutändan helt få bort dem.

Det yttersta ansvaret för att hantera riskerna åligger arbetsgivarna och den högsta ledningen, men deras arbete blir resultatlös utan aktiv arbetstagarmedverkan. I den här kampanjen framhålls därför framför allt betydelsen av en samordning mellan den högsta ledningens och ägarnas ledarskap och en aktiv arbetstagarmedverkan.

För att främja dessa centrala teman har kampanjen Ett hälsosamt arbetsliv 2012–2013 följande strategiska mål:

- Föra fram det centrala budskapet att arbetstagare och chefer av praktiska, rättsliga, ekonomiska och etiska skäl måste samarbeta för att förebygga riskerna.
- Ge en tydlig och enkel vägledning för hur arbetstagarna kan hantera arbetsrelaterade risker i partnerskap med arbetstagarna och deras företrädare.
- Tillhandahålla praktisk vägledning, information och redskap för att främja riskmedvetenhet, framför allt inom små och medelstora företag.
- Uppmuntra företagen att ta upp arbetsmiljöfrågorna i sina riktlinjer för organisationens verksamhet och sociala ansvar.
- Lägga grunden till en mer hållbar riskmedvetenhet i Europa.

"Oavsett organisationens storlek är ledarskap uppifrån och aktiv arbetstagarmedverkan avgörande för ett framgångsrikt hälso- och säkerhetsarbete. Därför uppmanar jag stora och små företag, offentliga eller privata, från alla sektorer att stödja den här kampanjen."

CHRISTA SEDLATSCHKE, DIREKTÖR, EU-OSHA

Vad innebär förebyggande arbete i praktiken?

De allmänna principerna för förebyggande arbete anges i artikel 6 i ramdirektivet (se nedan). Det är av avgörande betydelse att arbetsgivare, arbetstagare och deras företrädare förstår dessa principer om de ska kunna kontrollera – eller helst undanröja – risker.

De allmänna principerna för förebyggande arbete är följande:

- Undvika risker.
- Utvärdera risker som inte kan undvikas.
- Bekämpa riskerna vid källan.
- Anpassa arbetet till den enskilde, i synnerhet vad gäller utformningen av arbetsplatser, val av arbetsutrustning och val av arbets- och produktionsmetoder (med avsikt att reducera monotont arbete i möjligaste mån).
- Ta hänsyn till den tekniska utvecklingen.
- Ersätta det som är farligt med det som inte är farligt eller mindre farligt.
- Utveckla en enhetlig övergripande policy för det förebyggande arbetet som omfattar teknik, arbetsorganisation, arbetsvillkor, sociala relationer och påverkan från faktorer i arbetsmiljön.
- Prioritera kollektiva framför enskilda skyddsåtgärder.
- Ge arbetstagarna tillräckliga instruktioner.

Förebyggande arbete handlar om att hantera risker. Risker hanteras av människor som samarbetar.

Fallstudie

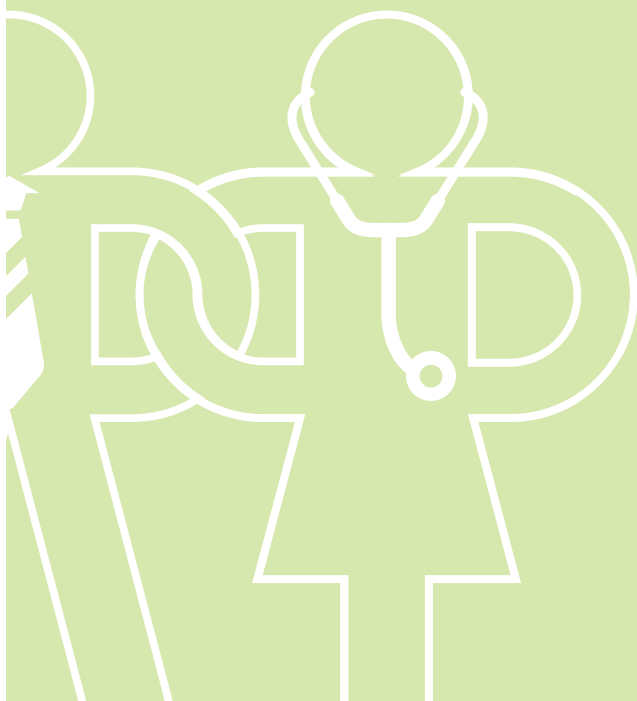
BASF – sätter säkerheten främst

Att helt undvika alla risker är omöjligt i många sektorer. Kemikalieindustrin är ett typiskt exempel. De anställda vid BASF, ett av världens största kemiföretag, ställs dagligen inför en mängd olika risker. I stället för att ta itu med varje risk individuellt beslutade företaget att tillämpa en helhetsstrategi genom att stöpa om hela företagskulturen till en kultur som sätter säkerheten främst.

Hörnstenen i det programmet var en kampanj för att minska den arbetstid som går förlorad på grund av skador och arbetssjukdomar med 80 procent från 2002 till 2020. Redan 2008 hade detta gett resultat. Tidsförlusten på grund av skador hade minskat med 46 procent och tidsförlusten på grund av arbetssjukdomar med 23 procent.

Enligt företaget beror resultaten på att man genomfört följande strategier:

- Ledningen uppvisar ett trovärdigt och tydligt engagemang för säkerhet genom att föregå med gott exempel, prioritera säkerhet och vara tydliga i allt som gäller säkerhet.
- Arbetstagarna engageras i alla aspekter av säkerheten och bidrar aktivt med sina kunskaper och erfarenheter.
- Företaget framhåller det individuella ansvaret. Varje anställd och ledare förväntas följa alla tillämpliga regler och bestämmelser, agera riskmedvetet, reagera på risker och lära av egna och andras misstag.
- Ledningen och arbetstagarna uppmuntras att tala öppet om säkerhet i ett organisationsklimat präglad av tillit och förtroende. Samtidigt försöker företaget uppmuntra lärande genom att visa respekt för kunskaper och erfarenheter.

© EU-OSHA/Jim Holmes

© EU-OSHA/Jim Holmes

Ledningens roll

Hälsa och säkerhet bör vara en del av rutinarbetet när man leder ett företag. Sköts inte arbetsmiljöfrågorna, sköts inte heller företaget. Arbetsmiljöfrågorna bör vara en väsentlig del av arbetsplatskulturen från organisationens högsta ledning genom hela ledningskedjan, och inte något som överläts åt specialister.

Samråd med arbetstagare och deras företrädare i arbetsmiljöfrågor bör betraktas som en ledande princip för effektiv ledning. Men företagsledningen ska inte bara samråda med arbetstagarna, de ska samarbeta aktivt med dem och uppmuntra dem att verkligen delta i beslutsfattandet. Samråd är inte bara ett lagstadgat krav utan kan också ha ett ekonomiskt värde. Arbetstagarna känner förmodligen till de risker de ställs inför varje dag i arbetet och kan ofta utforma enkla, kostnadseffektiva lösningar.

Hälsa och säkerhet bör vara en del av rutinarbetet när man leder ett företag. Det bör betraktas som ett dynamiskt system som anpassas och utvecklas över tid, snarare än ett stelbent, oflexibelt byråkratiskt system.

Det är viktigt att ledningen uppvisar ledarskap, till exempel genom att följa alla arbetsmiljöreregler snarare än att bara beordra arbetstagarna att följa dem.

⁽¹⁰⁾ P. Stadler och E. Spieß, Mitarbeiterorientierte Führung und soziale Unterstützung am Arbeitsplatz, INQA/Bundesanstalt für Arbeitsschutz und Arbeitsmedizin, 2005 (finns på <http://www.inqa.de/Inqa/Navigation/publikationen/did=56808.html>).

Det finns också tecken på att de ledare som hanterar arbetsmiljöfrågorna bra har lägre frånvaro, eftersom ledarskapet har samband med sjukfrånvaro och arbetstagarnas välmående (¹⁰). Man har kunnat visa att antalet arbetstagare som blir sjuka beror på ledningen. När en viss chef flyttar till en annan enhet, förändras inte den genomsnittliga sjukfrånvaron bland de arbetstagare som han eller hon har ansvaret för, trots att arbetstagarna inte är desamma.

Vad innebär ledarskap i praktiken?

Det innebär

- ett synligt, aktivt engagemang från styrelsen, ledningen och ägarna,
- att man skapar effektiva "nedåtriktade" kommunikationssystem och ledningsstrukturer – eller horisontell kommunikation i små företag,
- att arbetstagarna och deras företrädare engageras i arbetet med att främja och uppnå en säker och hälsosam arbetsmiljö genom att man till exempel delegerar beslut och uppmuntrar "uppåtriktad" kommunikation samt tillhandahåller utbildning av god kvalitet,
- att arbetsmiljöfrågor hanteras på grundval av riskbedömningar,

- integrering av goda rutiner för hantering av arbetsmiljöfrågor i alla delar av företaget,
- att säkerhet och hälsa blir centrala frågor för en organisations strategier för socialt ansvar (samt dess kärnvärden),
- att dessa idéer främjas i hela försörjningskedjan,
- att resultaten i fråga om hälsa och säkerhet övervakas, rapporteras och ses över.

Praktiska exempel på ledarskap inom arbetsmiljö:

- Led genom att vara ett föredöme (och följ alltid arbetsmiljöreglernas andemening, inte bara ordalydelsen).
- Ta personligt ansvar och visa att du verkligen bryr dig.
- Besök arbetsstationer för att diskutera arbetsmiljöproblem med de anställda (arbetstagarna kan eventuellt inte bara identifiera problemen, utan dessutom komma med lösningar).
- Ställ pengar och tid till förfogande – avsätt budgetmedel och ledningstid för utbildning, utrustning eller arbetsmiljöspecialister.

"Vi understryker det individuella ansvaret för säkerheten hos de anställda och på alla nivåer i ledningen." SHLOMO COHEN, PLATSCHEF,

INTEL AMSTERDAM

Fallstudie

Riskreducering i ett österrikiskt småföretag

Marchl är ett litet österrikiskt familjeägt företag som tillverkar stålbaserade produkter såsom garagedörrar, trappor, staket och växthus.

Säkerhet på arbetsplatsen är en viktig fråga för företagsledningen. Ett system för hantering av arbetsmiljöfrågor infördes, men mindre olyckor som ledde till skär-, bränn- och krosskador inträffade fortfarande och togs inte på allvar. Ledningen beslutade att samarbeta med arbetstagarna för att ytterligare minska riskerna.

Arbetstagarna inom företagets olika "riskområden" ombads utvärdera riskerna och lämna förslag på förbättringar. När förbättringarna väl genomförts fick arbetstagarna utvärdera dem. Efter två månader fick grupperna av arbetstagare växla till andra "riskområden" och där genomföra samma revision. På så sätt gjorde en annan grupp en kontroll av förbättringarna genom att se på dem med nya ögon. Samtliga arbetstagare fick också lära sig om de risker som fanns inom olika arbetsområden och fick insikter i hur man bäst kunde förbättra säkerheten.

Genom projektet lyckades man minska antalet småolyckor och incidenter, reducera sjukfrånvaron, förbättra arbetstagarnas motivation och produktivitet och öka medvetenheten om arbetsmiljöfrågor.

Varför det är så viktigt med arbetstagarmedverkan

Ansvar för att hantera riskerna åligger arbetsgivarna, men deras arbete blir resultatlöst utan en aktiv arbetstagarmedverkan. Det finns nu gott om bevis för att ett aktivt deltagande leder till avsevärt förbättrad säkerhet och hälsa på arbetsplatsen.

Den europeiska företagsundersökningen om nya och framväxande risker (Esener) visar till exempel att arbetstagarmedverkan i kombination med engagemang från ledningens sida ger en betydligt bättre arbetsmiljö. Det är till exempel tio gånger mer sannolikt att företag med hög arbetstagarmedverkan i kombination med ett starkt engagemang från ledningens sida har en dokumenterad arbetsmiljöpolicy på plats ⁽¹¹⁾. Detta medför också fördelen att sådana åtgärder uppfattas som effektivare.

I en rapport från Storbritanniens handels- och näringslivsministerium från 2007 ⁽¹²⁾ beräknades skyddsombuden förhindra mellan 8 000 och 13 000 arbetsplatsolyckor varje år i landet som helhet. Enligt en färsk studie från Europeiska fackliga samorganisationen EFS ⁽¹³⁾ leder facklig representation till att reglerna följs bättre, att olyckstalen sjunker och att de arbetsrelaterade hälsoproblemen blir färre. Av dessa och andra skäl är arbetstagarmedverkan i beslut som rör arbetsmiljön en del av EU:s lagstiftning.

© EU-OSHA/Jim Holmes

Att uppmuntra arbetstagarmedverkan

Det är arbetsgivarnas skyldighet att samråda med arbetstagarmedverkan och deras företrädare i frågor som rör hälsa och säkerhet, men det är effektivare att ge dem inflytande så att de kan delta aktivt i det löpande arbetet som rör arbetsmiljöfrågor. Ledningen måste skapa ett klimat präglad av tillit, ett klimat där människor känner sig tillräckligt trygga för att lyfta fram olika frågor och bidra till utvecklingen av säkrare processer och arbetsplatser. Det får inte betraktas som ytterligare en byråkratisk process eller oönskat krångel, utan som ett bra tillfälle att förbättra inte bara säkerheten utan även produktiviteten. Forskningen visar att arbetstagarmedverkan är en fantastisk resurs som hjälper ledningen att utveckla säkra, effektiva och hållbara arbetsplatser ⁽¹⁴⁾.

⁽¹¹⁾ EU-OSHA – European Agency for Safety and Health at Work, *Worker representation and consultation on health and safety – Analysis of the findings of the European Survey of Enterprises on New and Emerging Risks*, 2012.

⁽¹²⁾ *The health and safety of Great Britain: be part of the solution*, Health and Safety Executive, juni 2009.

⁽¹³⁾ Menéndez, M., Benach, J., Vogel, L. (2009) *The impact of safety representatives on occupational health: A European perspective*. Bryssel: Europeiska fackföreningsinstitutet.

⁽¹⁴⁾ Pot, F.D. & Koningsveld, E.A.P., *Quality of working life and organizational performance – two sides of the same coin?* Scandinavian Journal of Work, Environment and Health, 2009, Vol. 35, nr 6, s.421–428.

Fördelarna med arbetstagarmedverkan är bland annat

- färre olyckor,
- kostnadseffektiva lösningar,
- en nöjdare och mer produktiv arbetsstyrka,
- lägre frånvaro,
- ökad medvetenhet om arbetsplatsrisker,
- bättre kontroll över arbetsplatsrisker.

Vad innebär arbetstagarmedverkan i praktiken?

Det handlar i grunden om att arbetstagare och ledning ska spela en aktiv roll för att identifiera problem och utforma lösningar. I praktiken innebär det följande:

- En effektiv och öppen dialog där man verkligen lyssnar på varandras synpunkter.
- Gemensam problemlösning och gemensamt beslutsfattande.
- Delaktighet i arbetet med att utveckla policyer och rutiner på arbetsmiljöområdet.
- Medverkan av arbetstagarna i arbetet med att främja och förverkliga en säker och hälsosam arbetsmiljö.
- Arbetstagare som samarbetar fullt ut med arbetsgivarna för att förbättra säkerhet, hälsa och välbefinnande på arbetsplatsen.
- Åtgärder som gör att detta kan genomföras i praktiken.

Fallstudie

Gemensamt initiativ för arbetstagare och ledning

Ett stort konfektföretag (Nestlé, York, Storbritannien) med 2 000 anställda hade stora problem med skador på grund av att de anställda halkade eller snubblade. För att försöka minska skadefrekvensen startade företaget ett gemensamt initiativ där arbetstagarnas företrädare deltog fullt ut. Det innebar ett särskilt rapporteringsförfarande för den här typen av skador och en analys av deras orsaker. När man väl upptäckt grundorsakerna samlades ledningen, kontrollanterna och arbetstagarnas företrädare för en gemensam genomgång av resultaten. Resultaten spreds därefter till samtliga anställda i en effektiv informationskampanj som omfattade sådant som affischer, broschyrer och liknande.

Efter tre år hade kampanjen resulterat i att halk- och snubbelskadorna minskat med 60 procent. Efter ytterligare 18 månader startades en liknande kampanj för att försöka minska skadorna i samband med manuell hantering. Den kampanjen resulterade i att den typen av skador minskade med 40 procent på två år.

Nyckeldatum

- Kampanjstart: 18 april 2012
- Europeiska arbetsmiljöveckan i oktober 2012 och 2013
- Ceremoni för utdelning av utmärkelser för god praxis: april 2013
- Ett hälsosamt arbetsliv – toppmöte: november 2013

Om kampanjen Ett hälsosamt arbetsliv

Hur kampanjen fungerar

Vi hjälper till att skapa säkrare och hälsosammare arbetsplatser för alla, men vi kan inte göra det på egen hand. Därför stöds vår kampanj Ett hälsosamt arbetsliv 2012–2013 "Samverkan för att förebygga" av ett brett spektrum av partner och intressenter, inklusive myndigheter och deras byråer, arbetsgivare, arbetstagare och små och stora företag. Om vi ska kunna förbättra säkerhet och hälsa på ett meningsfullt sätt måste alla berörda parter delta i kampanjen och föra ut de centrala budskapen.

Vi kan tillhandahålla mycket av den rådgivning och information och det utbildningsmaterial du kommer att behöva för att bidra till denna alleuropeiska kampanj (se nedan "Hur du kan delta"). Sedan kan du anpassa materialet efter dina egna omständigheter och gå samman med de lämpligaste organisationerna för att kampanjen ska få så stort genomslag som möjligt.

Vem kan delta?

Kampanjen står öppen för alla organisationer och enskilda på lokal, nationell och europeisk nivå, däribland

- arbetsgivare i den offentliga och privata sektorn, inklusive små och medelstora företag,
- chefer, kontrollanter och arbetstagare,
- fackföreningar och skyddsombud,
- arbetsgivarorganisationer,
- yrkessammanslutningar,
- arbetsmiljöinstitutioner,
- arbetsmiljöexperter,
- utbildningsleverantörer och utbildningsförvaltare,
- regionala och lokala tjänsteleverantörer för förebyggande och försäkring av arbetsmiljörisker.

Hur du kan delta

Du kan delta i kampanjen Ett hälsosamt arbetsliv 2012–2013 på följande sätt:

- Sprida och offentliggöra kampanjinformation och material (broschyrer, rapporter, guider, faktablad, checklistor, PowerPoint-presentationer och serier med den tecknade figuren Napo osv.). Det bidrar till att öka medvetenheten om arbetsmiljöfrågor, både inom din egen organisation och bland dem du arbetar med. Mer information hittar du i avsnittet om resurser på vår kampanjwebbplats (www.healthy-workplaces.eu).
- Organisera egna aktiviteter, inklusive utbildning i arbetsmiljöfrågor, konferenser och seminarier, affisch-, film- och fototävlingar eller frågetest, förslagssystem, reklamkampanjer och presskonferenser.
- Utnyttja de onlineverktyg som finns på kampanjens webbplats. Där finns utrymme för utbyte av kunskaper och information om god praxis mellan EU-Osha och våra partner.
- Vara med i tävlingen om god praxis för Ett hälsosamt arbetsliv som uppmärksammar organisationer av olika storlek som har hittat innovativa sätt att främja säkerhet och hälsa på arbetsplatsen.
- Delta i Europeiska arbetsmiljöveckan som äger rum i oktober varje år (vecka 43). Den veckan fungerar som ett nav för olika arrangemang i Europa med konferenser och utställningar, utbildningar och aktiviteter där både stora och små organisationer och företag samarbetar. Bidragen från många lokala och regionala initiativ som genomförs av fackföreningar, företag, icke-statliga organisationer och statliga förvaltningar spelar också en viktig roll.

Du kan också få officiellt erkännande för ditt stöd till kampanjen Ett hälsosamt arbetsliv genom att

- bli officiell europeisk kampanjpartner – gäller alleuropeiska eller internationella organisationer eller företag,
- bli nationell kampanjpartner – gäller individer eller organisationer som är verksamma på nationell nivå. Vänd dig till din nationella kontaktpunkt för att få reda på om detta eller andra sätt att få officiellt erkännande erbjuds i ditt land.
- Att bli officiell partner medför vissa skyldigheter, men också många fördelar. Du kan få reda på mer om vårt partnerskap i en särskild avdelning på kampanjens webbplats.

Vårt nuvarande nätverk av partner

Effektiva partnerskap med centrala intressenter är avgörande för att kampanjen ska bli framgångsrik. Vi som arbetar på EU-Osha kan räkna med stöd från flera olika partnernätverk, bland annat följande:

- **Nationella kontaktpunkter.** Kampanjen Ett hälsosamt arbetsliv samordnas på nationell nivå av byråns nätverk av kontaktpunkter. Om du vill veta mer om våra kontaktpunkter eller ta kontakt med dem direkt hittar du deras kontaktuppgifter i slutet av denna guide.
- **Officiella europeiska kampanjpartner.** Detta är alleuropeiska eller internationella organisationer som aktivt stöder kampanjen

Ett hälsosamt arbetsliv. Mer information om våra tidigare eller nuvarande kampanjpartner, eller om hur du själv blir en partner, hittar du på kampanjens webbplats.

- **Nätverket Enterprise Europe.** Detta kommissionsledda nätverk ger stöd och råd åt små och medelstora företag i Europa i en mängd olika frågor. Kampanjen Ett hälsosamt arbetsliv är ett viktigt samarbetsområde för EU-Osha och nätverket Enterprise Europe.

”Riskanalyser måste göras i samarbete med dem som arbetar med den aktuella maskinen om man ska få rimliga förbättringsåtgärder.” ROLAND JUNG,

PRODUKTIONSCHEF, PIRELLI BREUBERG

Vårt arbete med tidigare kampanjer och deras resultat

Våra kampanjer under rubriken Ett hälsosamt arbetsliv som genomförs vartannat år är nu de största av sitt slag i Europa och blir allt populärare. Kampanjen Säkert underhållsarbete som genomfördes 2010–2011 väckte till exempel ett rekordstort intresse i samtliga EU:s medlemsstater och även utanför EU. Hundratals evenemang organiserades runt frågorna om underhåll och underhållets betydelse.

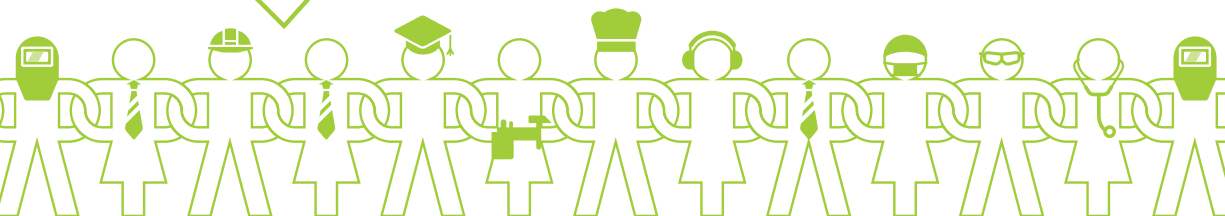
Europeiska arbetsmiljöbyrån stödde kampanjverksamhet på nationell nivå genom att kostnadsfritt erbjuda ett brett urval av kampanjmaterial och tjänster till sina nationella kontaktpunkter och officiella kampanjpartner för att hjälpa dem att sprida kampanjens budskap. Enbart under det första året distribuerades tre miljoner faktablad och en miljon kampanjguider och reklamblad på 24 språk.

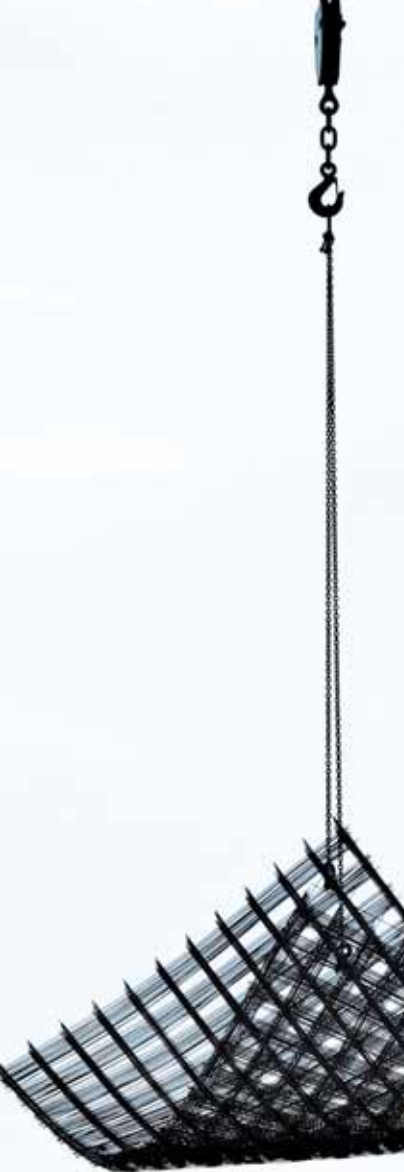
Vi främjade också säkert underhållsarbete genom konferenser, seminarier och utbildningar för arbetstagare, arbetsgivare och andra intressenter. Den årliga Europeiska arbetsmiljöveckan var en särskilt viktig höjdpunkt där hundratals informativa arrangemang organiserades i och utanför EU.

Över 50 kampanjpartner gick samman i kampanjen Säkert underhållsarbete. De organiserade en mängd olika aktiviteter, inklusive följande:

- Europeiska federationen av nationella underhållsföretag (EFNMS) distribuerade kampanjpublikationer och informationsmaterial samt tog fram en rapport om säkert underhållsarbete. Federationen utvecklade också ett franskspråkigt e-nätverk och byggde upp särskilda webbplatser som ägnades åt olika aspekter av säkert underhållsarbete.
- Toyota Material Handling organiserade konferenser med höga chefer med ansvar för underhåll och utbildning, presenterade kampanjen i presskonferenser och distribuerade kampanjmaterial till sitt nätverk av partner och underleverantörer. Företaget avsatte också en del av sin webbplats och sitt intranät åt kampanjen.
- Europeiska fackliga samorganisationen gav stort utrymme åt vår kampanj Säkert underhållsarbete under sin tolfte kongress.
- Europeiska entreprenörorganisationen (FIEC) stod värd för möten med entreprenörer, anställda och andra intressenter inom byggindustrin för att främja säkerhet och hälsa.

Ett hälsosamt arbetsliv är Europas största arbetsmiljökampanj.

OiRA – sprider ”god praxis” inom EU

OiRA-projektet (**Online interactive Risk Assessment**) är en multi-nationell, gemensam satsning för att utveckla lättanvända kostnadsfria webbapplikationer. Gratisverktyget OiRA har utformats för att hjälpa små organisationer att göra en effektiv riskbedömning. Verktöget leder användarna steg för steg genom utvärderingsprocessen från början till slut och hjälper dem att genomföra och övervaka sina åtgärder. Huvudsyftet är att

- garantera arbetstagarnas hälsa och säkerhet genom att integrera riskbedömningen och sprida exempel på god praxis,
- hjälpa företagen att dra nytta av ett sektorspecifikt riskutvärderingsverktyg som alltid är uppdaterat, lätt att använda och utvärderat av arbetsmarknadens parter och nationella myndigheter,
- använda det sektorspecifika verktyget på företags- och fabriksgolvsnivå genom att uppmuntra arbetsgivare att utvärdera risker och utarbeta en handlingsplan som ses över regelbundet och sedan vidta åtgärder,
- förbättra arbetsvillkoren genom att använda verktyget för att utvärdera sina arbetsmiljörisker och därigenom förbättra företagets resultat,
- förtydliga och förklara riskutvärderingsprocessen.

www.oiraproject.eu

Resurser

Ett brett urval av kampanjmaterial kan laddas ner från kampanjens webbplats (www.healthy-workplaces.eu).

Materialet omfattar

- fakta och siffror om chefers ledarskap och arbetstagares delaktighet i arbetsmiljöfrågor,
- rapporter och faktablad, inklusive de senaste resultaten från Europeisk företagsundersökning om nya och framväxande risker (Esener),
- praktiska guider och verktyg för arbetstagare och chefer,
- fallstudier som illustrerar god praxis,
- PowerPoint-presentationer av kampanjfrågorna,
- kampanjidéer,
- nyheter om vad andra gör,
- tecknade videofilmer med den populära seriefiguren Napo,
- affischer och informationsblad,
- länkar till användbara webbplatser,
- ... och mycket annat.

All information finns på 24 språk på www.healthy-workplaces.eu

Europas decentraliserade nätverk för hälsa och säkerhet

Europas viktigaste nätverk för arbetsmiljöfrågor består av "kontaktpunkter" i medlemsstaterna som samarbetar med kandidat- och Eftaländerna. Kontaktpunkterna utses av de olika regeringarna som deras officiella företrädare och är normalt deras nationella arbetsmiljöorganisation. De stöder vårt initiativ med information och återkoppling och samarbetar med nationella nätverk som omfattar företrädare för myndigheter, arbetstagare och arbetsgivare. Kontaktpunkterna samordnar kampanjen Ett hälsosamt arbetsliv på nationell nivå, organiserar evenemang och utser företrädare till våra expertgrupper. Nätverket omfattar

- 37 kontaktpunkter i EU-, Efta- och nuvarande och framtida kandidatländer,
- 800 individuella medlemmar i nätverket av kontaktpunkter.

www.healthy-workplaces.eu/fops

Kontaktuppgifter

Kontaktpunkter i EU:s medlemsstater

Österrike

Bundesministerium für Arbeit, Soziales
und Konsumentenschutz
Sektion Arbeitsrecht und Zentral-
Arbeitsinspektorat
Favoritenstraße 7
1040 Wien
Austria
<http://www.bmask.gv.at>
Ms Martina HÄCKEL-BUCHER
Tel: +43 1 711 00 22 74
martina.haeckel-bucher@bmask.gv.at

Belgien

Federal Public Service Employment, Labour and
Social Dialogue
Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid,
Arbeid en Sociaal Overleg
Ernest Blerotstraat 1
1070 Brussel
Belgium
<http://www.beswic.be>; <http://www.werk.belgie.be>
Mr Frank DEHASQUE
Tel: +32 (0)2 233 42 28
frank.dehasque@werk.belgie.be

Bulgarien

Ministry of Labour and Social Policy
Labour Law, Social Security and Working
Conditions Directorate
2 Triaditza Street
1051 Sofia
Bulgaria
<http://bg.osha.europa.eu>
Mr Atanas KOLCHAKOV
Tel: +359 (2) 8119 541
kolchakov@mlsp.government.bg

Cypern

Ministry of Labour and Social Insurance
Department of Labour Inspection
12, Apellis Str.
1493 Nicosia
Cyprus
Mr Leandros NICOLAIDES
Tel: +357 2240 5623
director@dli.mlsi.gov.cy

Tjeckien

Ministry of Labour and Social Affairs
Na Porícním právu 1
128 01 Prague 2
Czech Republic
<http://www.mpsv.cz>
Ms Daniela KUBIČKOVÁ
Tel: +42 (02) 21 92 23 44
daniela.kubickova@mpsv.cz

Danmark

Danish Working Environment Authority
Post Box 1228
2100 Copenhagen
Denmark
<http://www.workinfo.dk>
Mr Leo MATTHIASSEN
Tel: +45 722 08540
lm@at.dk

Estland

Ministry of Social Affairs
Working Life Development
Gonsiori 29
10147 Tallinn
Estonia
<http://www.sm.ee>
Ms Kristel PLANGI
Tel: +37 2 626 97 80
kristel.plangi@ti.ee

Finland

Ministry of Social Affairs and Health
 Department for Occupational Safety and Health
 PL 33
 00023 Valtioneuvosto
 Finland
<http://www.riskithaltuun.fi>
 Mr Hannu STÅLHAMMAR
 Tel: +358 9 160 73 108
hannu.stalhammar@stm.fi

Frankrike

Ministère de l'emploi et de la solidarité
 Direction des relations du travail (DRT/CT)
 39-43 quai André Citroën
 75739 Paris Cedex 15
 France
<http://www.travail.gouv.fr>
 Mr Olivier MEUNIER
 Tel: +33 (0)1 44 38 25 08 et 27 09
olivier.meunier@travail.gouv.fr

Tyskland

Bundesministerium für Arbeit und Soziales
 Referat IIIb2 – Grundsatzfragen des Arbeitsschutzes
 Wilhelmstrasse 49
 10117 Berlin
 Germany
<http://www.bmas.bund.de>
 Mr Reinhard GERBER
 Tel: +49 30 18 527 67 66
reinhard.gerber@bmas.bund.de

Grekland

Ministry of Labour and Social Affairs
 General Directorate of Working Conditions
 and Health
 40, Pireos str.
 10182 Athens
 Greece
 Mr Antonios CHRISTODOULOU
 Tel: +30 210 3214 310
christodoulou.osh@yeka.gr

Ungern

OMMF – Hungarian Labour Inspectorate
 Margit krt. 85
 1024 Budapest
 Hungary
<http://www.ommf.gov.hu>
 Ms Katalin BALOGH
 Tel: +36 1 346 94 54
baloghk@ommf.gov.hu

Irland

Health and Safety Authority
 Metropolitan Building
 James Joyce Street
 Dublin 1
 Ireland
<http://www.hsa.ie>
 Ms Annette SLATER
 Tel: +353 1 7997800
annette_slater@hsa.ie

Italien

Istituto Nazionale per l'Assicurazione contro
 gli Infortuni sul Lavoro
 Dipartimento Processi Organizzativi
 ex ISPESL
 Via Alessandria 220/e
 00198 Roma
 Italy
 Ms Francesca GROSSO
 Tel: +39 06 97892314
francesca.grosso@ispesl.it; f.grosso@inail.it

Lettland

State Labour Inspectorate of the Republic of Latvia
 Kr. Valdemara, 38
 1010 Riga
 Latvia
<http://www.vdi.gov.lv>
 Ms Linda MATISANE
 Tel: +371 6 7021 735
linda.matisane@vdi.gov.lv

Litauen

State Labour Inspectorate of the
Republic of Lithuania
Algirdog. 19
03607 Vilnius
Lithuania
<http://www.vdi.lt>
Ms Nerita ŠOT
Tel: +370 52 60 34 72
nerita.sot@vdi.lt

Luxemburg

Inspection du Travail et des Mines
3, rue des Primeurs
2361 Strassen
Luxembourg
<http://www.itm.lu>
Mr Paul WEBER
Tel: +352 478 61 50
paul.weber@itm.etat.lu

Malta

Occupational Health and Safety Authority
Communications & PR
17 Edgar Ferro' Street
PTA 1533 Pieta'
Malta
<http://www.ohsa.org.mt>
Mr Remigio BARTOLO
Tel: +356 21 24 76 77/8
remigio.j.bartolo@gov.mt

Nederländerna

TNO Work & Employment
P.O Box 718
2130 AS Hoofddorp
Netherlands
<http://www.tno.nl/arbeid>
Mr Henk SCHRAMA
Tel: +31 (0) 88 86 65 234
henk.schrama@tno.nl

Polen

Central Institute for Labour Protection –
National Research Institute
ul. Czerniakowska 16
00-701 Warszawa
Poland
<http://www.ciop.pl>
Ms Wioleta KLIMASZEWSKA
Tel: +48 22 623 36 77
focalpoint.pl@ciop.pl

Portugal

Autoridade para as Condições de Trabalho
Av. Casal Ribeiro, 18 – A
1000-092 Lisboa
Portugal
<http://www.act.gov.pt>
Ms Maria Manuela CALADO CORREIA
Tel: +351 213 308 700
manuela.calado@act.gov.pt

Rumänien

The National Research and Development Institute
on Occupational Safety
35 A, Ghencea Blvd., Sector 6,
061692 Bucharest
Romania
<http://www.protectiamuncii.ro>
Ms Ioana Georgiana NICOLESCU
Tel: +40 21 313 31 58
georgiana.niculescu@gmail.com

Slovakien

Národný inšpektorát práce
Masarykova 10
040 01 Košice
Slovakia
<http://www.nip.sk>
Ms Laurencia JANČUROVÁ
Tel: +421 55 797 99 27
laurencia.jancurova@ip.gov.sk

Slovenien

Ministry of Labour, Family and Social Affairs
 Kotnikova, 28
 1000 Ljubljana
 Slovenia
<http://www.gov.si>
 Ms Vladka KOMEL
 Tel: +386 01/369 77 00
vladka.komel@gov.si

Spanien

Instituto Nacional de Seguridad e Higiene
 en el Trabajo
 c/Torrelaguna 73
 28027 Madrid
 Spain
 Ms Belén PEREZ-AZNAR
 Tel: +34 91 363 41 00
pfocalagenciaeuropea@insht.meyss.es

Sverige

Arbetsmiljöverket
 Management Staff
 112 79 Stockholm
 Sweden
<http://www.av.se>
 Ms Barbro KÖHLER KRANTZ
 Tel: +46 8 730 95 63
barbro.kohler.krantz@av.se

Storbritannien

Health and Safety Executive
 Caxton House
 Tothill Street
 London
 SW1H 9NA
<http://www.hse.gov.uk>
 Mr Stuart BRISTOW
uk.focalpoint@hse.gsi.gov.uk

Kontaktpunkter i Eftaländerna**Island**

Administration for Occupational Safety and Health
 Bildshofdi 16
 110 Reykjavik
 Iceland
<http://www.vinnueftirlit.is>
 Ms Inghildur EINARSDÓTTIR
 Tel: +354 550 46 00
inghildu@ver.is

Liechtenstein

Amt für Volkswirtschaft
 Health and Safety at Work
 Gerberweg 5
 9490 Vaduz
 Liechtenstein
http://www.firstlink.li/regierung/amt_volksw.htm
 Mr Robert HASSLER
 Tel: +423 236 68 71
robert.hassler@avw.llv.li

Norge

Norwegian Labour Inspection Authority
 Statens hus
 7468 Trondheim
 Norway
<http://www.arbeidstilsynet.no>
 Ms Gro OLSVOLD
 Tel: +47 73 19 97 00
gro.olsvold@arbeidstilsynet.no

Schweiz

SECO – Staatssekretariat für Wirtschaft
 Effingerstrasse 31
 3003 Bern
 Switzerland
<http://www.seco.admin.ch>
 Dr Eduard BRUNNER
 Tel: +41 (43) 433 22 21 30
eduard.brunner@seco.admin.ch

Kontaktpunkter i nuvarande och framtida kandidatländer

Albanien

State Inspectorate of Labour
Inspektorati Shtetëror i Punës
Rr. Kavajes no 35
Tirana
Albania
Mrs Frosina GJINO
Tel: +355 4 251348
fgjino@hotmail.com

Kroatien

Ministry of Economy, Labour and Entrepreneurship
Directorate for Labour and Labour Market
Ulica grada Vukovara 78
10 000 Zagreb
Croatia
<http://www.mingorp.hr>
Mr Zdravko MURATTI
Tel: +385 (0)1 6109 230
zdravko.muratti@mingorp.hr

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien

Macedonian Occupational Safety
and Health Association
29 noemvri br. 50
1000 Skopje
Former Yugoslav Republic of Macedonia
Mr Ljupcho KOCHOVSKI
Tel: +389 2 2774 868
ljupco.k@mzzpr.org.mk

Montenegro

Ministry of Labour and Social Welfare
Labour Inspection for Safety at Work
Rimski trg 46
20000 Podgorica
Montenegro
Mr Zlatko POPOVIC
Tel: +38220655513
zlatkopuznr@t-com.me

Serbien

Ministry of Labour, Employment and Social Policy
Occupational Safety and Health Directorate
Nemanjina 22-26
11000 Belgrade
Serbia
Mr Nenad VLADIC
Tel: +381 11 306 17 38
nenad.vladic@minrzs.go.rs

Turkiet

Ministry of Labour and Social Security
General Directorate of Occupational Health and
Safety
Inönü Bulvari, I Blok, No. 42, Kat. 4
06100 Emek Ankara
Turkey
<http://www.csgb.gov.tr>
Mr Kasim ÖZER
Tel: +90 312 215 50 21
kozer@csgb.gov.tr

Europeiska arbetsmiljöbyrån

(EU-Osha) bidrar till att skapa säkrare, hälsosammare och produktivare arbetsplatser i Europa. Byrån analyserar, utvecklar och distribuerar pålitlig, balanserad och opartisk information om arbetsmiljöfrågor och organiserar alleuropeiska informationskampanjer. Byrån inrättades av Europeiska unionen 1996 och har sitt huvudkontor i Bilbao i Spanien. Den samlar företrädare för Europeiska kommissionen, medlemsstaternas regeringar, arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer samt ledande experter från samtliga EU:s 27 medlemsstater och från övriga världen.

Europeiska arbetsmiljöbyrån

Gran Vía 33, 48009 Bilbao, Spanien
Tfn +34 944794360
Fax +34 944794383
E-post: information@osha.europa.eu

<http://osha.europa.eu>

ISBN 978-92-9191-539-2

9 789291 915392

Publikationsbyrån